

міжнародними актами), хоча й потребує державного визнання й гарантування.

Список використаної літератури:

1. Добрянський С. Конституційно-правове забезпечення основоположних прав людини: можливості удосконалення / С. Добрянський // Вісник Львівського університету. Серія юридична. – 2012. – Випуск 55. – С. 11-19.
2. Сало В. І. Внутрішні функції держави в умовах членства в Європейському Союзі: Дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. – Х., 2001. – 198 с., 221 с.
3. Грицаєнко Л. Становлення Європейського Союзу як суб'єкта міжнародного права / Л. Грицаєнко // Європейське право. – 2012. – № 1. – С. 84-89.
4. Зіглер К. Міжнародне право та право Європейського Союзу: між асиметричною конституціоналізацією та фрагментацією / К. Зіглер // Європейське право. – 2012. – № 1. – С. 32-47.
5. Халаджи В. В. Європейська політика сусідства – причини її появи, еволюція та подальші перспективи розвитку / В. В. Халаджи // Держава і право. Юридичні і політичні науки. – К., 2011. – Вип. 51. – С. 619-623.
6. Шелковнікова Ю. Спільна зовнішня політика країн ЄС / Ю. Шелковнікова // Актуальні проблеми міжнародних відносин. – К., 2010. – Вип. 88, ч. 1. – С. 77-78.

Ключові слова: права людини, права людини у праві Європейського Союзу, громадянство Європейського Союзу.

Ключевые слова: права человека, права человека в праве Европейского Союза, гражданство Европейского Союза.

Key words: human rights, human rights in the law of the European Union, citizenship of the European Union.

АБДУЛШУКУР АРАШ

Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант 1-го року навчання кафедри міжнародного та європейського права

КОДИФІКАЦІЯ НОРМ ЩОДО ЗАХИСТУ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА У МІЖНАРОДНОМУ ГУМАНІТАРНОМУ ПРАВІ

Шкода, спричинена навколишньому середовищу під час збройних конфліктів, ще довго після їх припинення відображається на стані екосистем та природних ресурсів і часто виходить за межі національних територій.

Відповідно до Декларації по навколишньому середовищу і розвитку, прийнятій в Ріо-де-Жанейро в 1992 р., мир, розвиток і охорона навколишнього середовища взаємозалежні і невідірвані, а війна неминуче створює руйнівну дію на процес сталого розвитку. Тому держави повинні поважати міжнародне право, що забезпечує захист навколиш-

ного середовища під час збройних конфліктів, і повинні співпрацювати в справі його подальшого розвитку.

Питання міжнародно-правового захисту довкілля у період збройного конфлікту є предметом регулювання норм міжнародного гуманітарного права, міжнародного кримінального права, міжнародного права навколишнього середовища та міжнародного права прав людини. Однак у питанні захисту довкілля у період збройного конфлікту у разі суперечностей між нормами міжнародного гуманітарного права та нормами інших галузей міжнародного права переважаючу силу будуть мати норми саме міжнародного гуманітарного права [1].

У міжнародному праві концепції охорони навколишнього природного середовища під час збройного конфлікту почали формуватися наприкінці XIX ст., хоча перші загальні правила та принципи з'явилися протягом більш ранніх періодів існування міжнародного гуманітарного права.

Основні норми та принципи міжнародного гуманітарного права щодо охорони навколишнього середовища під час збройного конфлікту містяться у Женевських конвенціях про захист жертв війни 1949 р., у Додаткових протоколах (I, II) 1977 р. до них, у Конвенції про заборону військового або будь-якого іншого ворожого використання засобів впливу на природне середовище 1976 р.

Переламним моментом у формуванні принципів охорони навколишнього середовища під час збройного конфлікту стали проекти «Конвенції про заборону використання природи у військових цілях», представлені у 1975 році делегаціями СРСР та США. Конвенція про заборону військового або будь-якого іншого ворожого використання засобів впливу на природне середовище (1977 р.) забороняє вороже використання природного середовища як засіб ведення війни. Держави-учасниці Конвенції зобов'язуються не вдаватися до військового або будь-якого іншого ворожого використання засобів впливу на природне середовище, які мають широкі, довгострокові або серйозні наслідки, як способи руйнування, завдання збитків або заподіяння шкоди будь-якій іншій державі-учасниці (п. 1 ст. 1) [2].

Необхідно відзначити пункт 3 ст. 35 Додаткового протоколу I до Женевських конвенцій 1949 року, Доповнюючи принцип заборони застосування методів або засобів вдеення війни, що мають на меті завдання широкої, довготривалої і серйозної шкоди природному середовищу (п. 3 ст. 35 Додаткового протоколу I до Женевських конвенцій 1949 р.), Конвенція про заборону або обмеження застосування конкретних видів звичайної зброї, які можуть вважатися такими, що завдають надмірних ушкоджень або мають невибіркову дію, в 1980 році закріпила положення про те, що категорично забороняється застосовувати бойові запальні засоби проти лісів і інших зелених насаджень, за винятком випадків, коли такі природні елементи використовуються для того, щоб укрити, сховати або замаскувати комбатантів або інші військові об'єкти, або коли самі є військовими об'єктами. Це також підкреслив професор Ж. Пікте [3, с. 87].

Норми міжнародного гуманітарного права є одним з основних регуляторів відносин у сфері охорони навколишнього середовища під час збройного конфлікту. Окремі норми міжнародного права навколишнього середовища також спрямовані на охорону навколишнього середовища під час збройного конфлікту. Таким чином, склалася система норм, які регулюють обмеження та заборону, а також тих, що передбачають відповідальність за шкоду навколишньому природному середовищу через військову діяльність держав [4].

Інтенсифікація розвитку міжнародного права навколишнього середовища привела до визнання Міжнародним судом ООН (Справа про гідровузол Габчикова-Надьмарош) інтересів держави у захисті навколишнього середовища «найважливішими інтересами, які можуть виправдати відхід держави від інших її міжнародних зобов'язань з посиланням на «необхідність» [5].

Незважаючи на те, що різноманітним аспектам охорони навколишнього природного середовища присвячена велика кількість міжнародно-правових актів, більшість дослідників вважають, що актуальною є гармонізація норм міжнародного гуманітарного права і міжнародного права навколишнього середовища щодо охорони навколишнього середовища під час збройного конфлікту. Т. Р. Короткий зазначає, що у межах екологізації міжнародного права сформувався самостійний інститут міжнародного гуманітарного права – інститут захисту навколишнього середовища в період збройного конфлікту [6, с. 194], що свідчить про необхідність консолідації масиву норм міжнародного права у цій сфері.

На сьогоднішній день Комісія ООН з міжнародного права працює над фінальними обговореннями кодифікованих принципів захисту навколишнього середовища під час збройних конфліктів. На своїй шістдесят п'ятій сесії, у 2013 році, Комісія з міжнародного права ухвалила включити тему «Захист навколишнього середовища у зв'язку з збройними конфліктами» до робочої програми.

Комісія переглянула існуючі норми, які мають безпосереднє відношення до захисту навколишнього середовища під час збройних конфліктів, уклавши звіт, що містив п'ять проектів принципів і три проекти преамбули. На 68 сесії у 2016 році Комісія розглянула звіт, який зосереджувався на визначенні правил, що мають особливе значення для постконфліктних ситуацій, а також вирішення деяких превентивних питань, які мають бути проведені в попередніх періодах та конфліктній фазі. Звіт містив пропозицію трьох проектів принципів щодо запобіжних заходів, п'яти проектів принципів постконфліктної фази та одного проекту принципу прав корінних народів.

На 70 сесії (2018 р.) Комісія прийняла проекти принципів 4, 6, 7, 8, 14, 15, 16, 17 і 18 (A/CN.4/L.876), а також розглянула доповідь Спеціального доповідача щодо питання захисту навколишнього середовища відповідно до закону окупації; захисту навколишнього середовища в умовах окупації через міжнародне право прав людини; ролі міжнародного

права навколишнього середовища в ситуаціях окупації, а також пропозиції щодо проектів принципів 6 (2), 15-18.

На разі тривають консультації стосовно можливої додаткової інформації, яку держави можуть надати для подальшого вдосконалення акту «Захист навколишнього середовища у зв'язку з збройними конфліктами» [7].

Міжнародним співтовариством держав досягнуто значного прогресу на шляху формування міжнародного права навколишнього середовища і міжнародно-правового регулювання охорони окремих об'єктів і компонентів системи навколишнього середовища, що пояснюється зацікавленістю держав у підвищенні ефективності міжнародного права в цілому, його галузей і інститутів в умовах глобалізованого світу.

Однак в даний час продовжує бути актуальною необхідність вдосконалення інституціональної співпраці (на рівні діяльності міжнародних організацій), а також систематизації та удосконалення принципів і норм міжнародного права навколишнього середовища, що здійснюються шляхом встановлення і точного формулювання змісту діючих норм, перегляду застарілих і розробки нових норм з урахуванням потреб розвитку міжнародних відносин і закріплення в єдиному, внутрішньо узгодженому порядку цих норм в міжнародному акті, який покликаний з якомога більшою повнотою регулювати міжнародні відносини з приводу охорони навколишнього середовища, його раціонального використання і відтворення з метою забезпечення екологічної безпеки і сталого розвитку.

Список використаної літератури:

1. Міжнародно-правовий захист довкілля у період збройного конфлікту: приклад України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ukrainepravo.com/international_law/public_international_law/pkzrause-rs-tuavsvym-iashyfkfkh-esvnkooya-ts-tyeukse-ibusmrsgs-nsrchoknkhts-tuynoae-tsualry/
2. Задорожній О. В. Міжнародне право навколишнього середовища : підручник / О. В. Задорожній, М. О. Медведєва. – Київ : Промінь, 2010. – 510 с.
3. Пикте Ж. Развитие и принципы международного гуманитарного права. – МККК, 1993. – 127 с.
4. Абашидзе А. Х. Международное экологическое право: Документы и комментарии. Выпуск II. Защита окружающей среды во время вооруженных конфликтов / А. Х. Абашидзе, Ю. Г. Васильев, А. М. Солнцев. – Москва : РУДН, 2009. – 103 с.
5. Международный суд. Дело о проекте Габциково-Надьмарош. МККК. Доклад, представленный Генеральной Ассамблее ООН и включенный в Докладе Генерального секретаря ООН об охране окружающей среды в период вооруженных конфликтов. Док. ООН A/48/269, параграф 121. 29 июля 1993 г.
6. Короткий Т. Р. Екологізація міжнародного права / Т. Р. Короткий // Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія». 2011. Т. 10. С. 186-201.

7. Summaries of the Work of the International Law Commission. Protection of the environment in relation to armed conflicts [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://legal.un.org/ilc/summaries/8_7.shtml

Ключові слова: міжнародне гуманітарне право, міжнародне право навколишнього середовища, захист навколишнього середовища, збройний конфлікт, кодифікація міжнародного права.

Ключевые слова: международное гуманитарное право, международное право окружающей среды, защита окружающей среды, вооруженный конфликт, кодификация международного права.

Key words: international humanitarian law, international environmental law, environmental protection, armed conflict, codification of international law.

АКУЛЕНКО ТЕТЯНА МИХАЙЛІВНА

Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант 1-го року навчання
кафедри міжнародного та європейського права

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОГО СПІВРОБІТНИЦТВА ЩОДО АНТИДОПІНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Роль спорту в сучасному світі давно вийшла за межі індивідуальної справи окремої людини. Не є перебільшенням сказати, що спорт сьогодні охоплює практично всі сфери життя суспільства XXI століття¹. Крім своїх природних функцій – оздоровчої, виховної, підготовчої, емоційно-видовищної, комунікаційної та змагальної – спорт виступає значним економічним, політичним, інтеграційним та іміджевим чинником на державному, міжнародному та глобальному рівнях.

В рамках нашого дослідження міжнародне співробітництво в галузі антидопінгової діяльності нас цікавить саме в організаційно-правовому аспекті, в рамках якого воно здійснюється в трьох основних формах:

1) співробітництво в рамках створення та діяльності системи міжнародних антидопінгових організацій;

2) співробітництво шляхом створення міжнародної нормативно-правової бази, яка покликана врегулювати антидопінгову сферу та встановити систему санкцій за порушення правил в сфері використання допінгу в спорті;

3) інші сумісні дії в антидопінговій сфері, зокрема, співробітництво в рамках проведення міжнародних конференцій та інших заходів.

¹ Абсаямов, Т.М. (2003). Международные и внутригосударственные аспекты борьбы с допингом в спорте. *Вестник спортивной науки*, 2, 55.